

Opmerkelijke strandvondsten in het najaar van 2011 tussen Oostende en Blankenberge

Hans De Blauwe

Op 26 november 2011 krijg ik een mailtje en telefoon van Jozef Vansteenkiste. Hij had in de namiddag een levende Braam *Brama brama* opgemerkt op het strand van Wenduine. Het gaat hier om een heel zeldzame vis die niet in de Noordzee thuis hoort. Meer informatie over Bramen op het Belgische strand kunt u nalezen in een ouder nummer van dit tijdschrift (Rappé, 2010). Wat ik nog wist is dat deze vis in de Vlaamse visserij 'Oud wijf' genoemd wordt, dat hij heel snel door meeuwen en kraaien aangepikt wordt en dat hij eetbaar is.

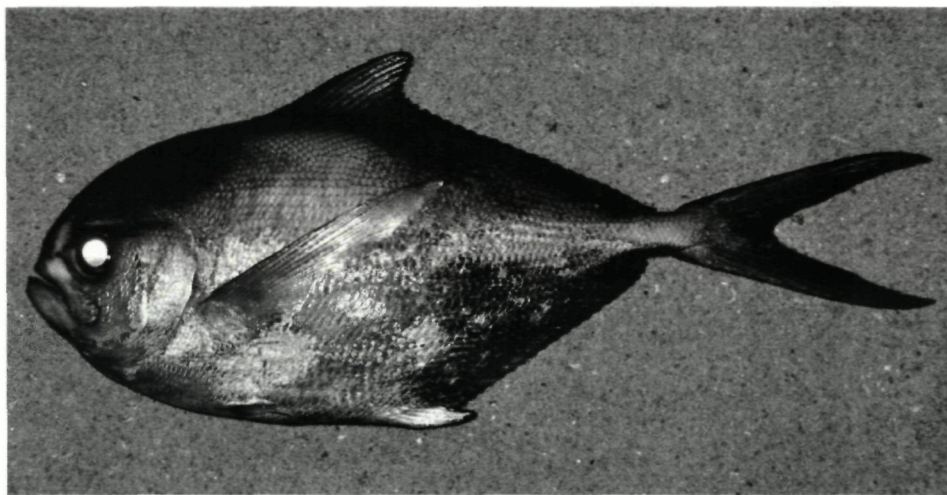

Foto 1: Braam *Brama brama* (Foto: Hans De Blauwe)

Toen Jozef de vis vond zat er nog beweging in. Hij heeft hem een paar maal vanaf het strandhoofd in zee gegooid, maar de braam spoelde telkens weer aan. Het was ondertussen avond en donker geworden. Indien ik zou wachten tot het ochtendgloren om de vis te zoeken, dan zou ik een aangepikt lijk vinden. Ik ben om 22 uur met zaklamp op zoektocht gegaan aan beide zijden van het strandhoofd van waar Jozef hem in zee had gegooid. Na een wandeling langs de waterlijn en een terugtocht langs de

vloedlijn had ik nog niets gevonden. Net toen ik deloed zou opgeven bemerkte ik voetsporen in een diagonale richting over het strand. Het zou wel eens mogelijk zijn dat de eigenaar van die voetsporen naar de braam ging kijken en inderdaad, na tientallen meters stond ik bij de dode vis. Ik heb de vis meegenomen om zijn dood nog enig ander nut te geven dan voer voor de vogels. Na meten, fotograferen en inspectie op parasieten heb ik nog enkele culinaire onderzoeksmethoden uitgeprobeerd.

De vis is 58 cm lang en weegt exact 2 kilogram. Het is een wijfje met kuit. Op de kieuwen vind ik geen parasieten, ook niet in de buikholte. Ze ruikt nog goed, naar vis weliswaar. Het is niet mijn gewoonte om aangespoelde vis op te eten, behalve tijdens mijn deelname aan Expeditie Robinson. Wetende dat de braam eerder aanspoelde door in moeilijkheden te komen in de ondiepe koude Noordzee dan door ziekte, kan ik het niet laten om enkele bereidingswijzen uit te proberen. De helft van de vis wordt gebakken, de andere helft gaat deel uitmaken van een Aziatisch gekruide vissoep. Vooral het krokant gebakken vel valt in de smaak, maar eigenlijk geef ik de voorkeur aan een jonge Griet (*Scophthalmus rhombus*) boven dit 'Oud wijf'.

Na enkele dagen noordwestenwind lijkt het Jozef Vansteenkiste en mezelf een goed idee om onze traditionele strandwandeling Oostende – Blankenberge te houden op 21 december 2012. We maken dankbaar gebruik van de gratis overzet vanaf de vistrap naar de overzijde van de haven. Vanaf daar wandelen we ongeveer 20 km over het strand tot aan de haven van Blankenberge.

Langs het gehele traject ligt een band wieren, hoofdzakelijk riemwier *Himanthalia elongata*. We hebben niet de tijd om veel riemwiervoetjes te zoeken maar ik neem er toch een paar mee om de begroeiing erop, of liever eronder, te bekijken. Aan de onderzijde van de voetjes groeien de mosdiertjes:

<i>Flustrellidra hispida</i>	
<i>Haplopoma graniferum</i>	
<i>Filicrisia geniculata</i>	
<i>Electra pilosa</i>	Harig mosdiertje
<i>Callopora lineata</i>	
<i>Tubulipora liliacea</i>	Purper mosdiertje
<i>Callopora rylandi</i>	
<i>Celleporella hyalina</i>	
<i>Celleporina hassallii</i>	

We vinden ook Hauwwier *Halidrys siliquosa*, Knotswier *Ascophyllum nodosum* en Vezelwier *Cystoseira baccata*. We nemen stukjes wier mee om de epifyten te determineren: Zeepluim *Aglaophenia pluma*, Tandhoornkoraal *Dynamena pumila*,

Geknoopte zeedraad *Obelia geniculata* en het Ledermosdierdje *Membranipora membranacea*. Los in de vloedlijn bemerken we 15 eikapsels van stekelrog *Raja clavata*, 1 eikapsel van Gevlekte rog *Raja montagui* en 147 van Hondshaai *Scyliorhinus canicula*. Er liggen tal van vogellijken waaronder 13 Drieteenmeeuwen, 5 Zeekoeten, 1 Noordse stormvogel, 3 Jan-van-genten en 2 Dwergmeeuwen. Langs de waterlijn foerageert een groepje van 45 Drieteenstrandlopers en 16 Zilverplevieren. We zijn getuige van een Slechtvalk jagend op een groepje van 4 Sneeuwgorzen. Als zijn poging mislukt draaien de Sneeuwgorzen de rollen om en vliegen luid roepend achter hem aan.

In de vloedlijn vinden we tussen De Haan en Wenduine een plastic bidon die we opensnijden en daarin vinden we het Neetmosdierdje *Amathia lendigera*.

Tussen Bredene en De Haan raap ik een aangespoelde plastic buis op. Met het blote oog ziet de binnenzijde van de buis er veelbelovend uit. Opvallend is de aanwezigheid van een oranje en een witte kolonie van Dodemansduim (foto 2) en een koker van een Perkamentkokerworm. Na knip- en binowerk blijkt de buis enorm soortenrijk:

Hydrozoa:

Sertularella rugosa
Alcyonium digitatum

Rimpelige tandhorenkoraal
Dodemansduim

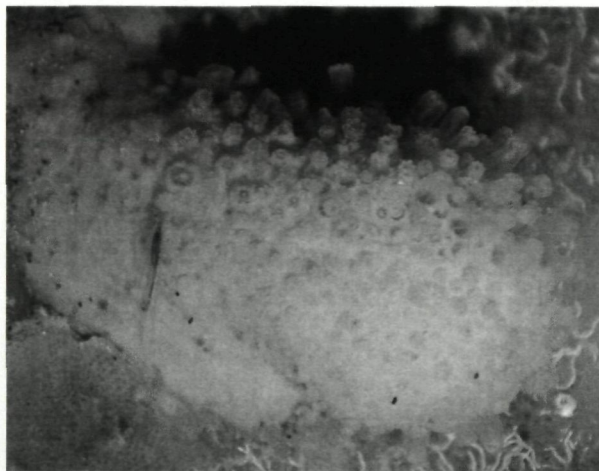

Foto 2: dodemansduim (foto: Hans De Blauwe)

Crustacea:

Verruca stroemia

Ritspok

Polychaeta:*Chaetopterus variopedatus* Perkamentkokerworm**Bryozoa:***Aetea sica**Amphiblestrum flemingii**Beania mirabilis**Bicellariella ciliata*

Wimpermosdiertje

1ste vondst in België*Buffonellaria muriella**Callopora dumerilii**Cellepora pumicosa*

Puimsteenmosdiertje

*Chorizopora brongniarti**Crisia aculeata**Diplosolen obelia**Disporella hispida**Electra pilosa*

Harig mosdiertje

*Escharella immersa**Escharella labiosa**Escharella variolosa**Escharella ventricosa**Eurystroto compacta**Fenestrulina delicia**Flustra foliacea*

Breedbladig mosdiertje

Invasieve exoot*Hippothoa flagellum**Membraniporella nitida**Microporella ciliata**Palmiskenea skenei***1ste vondst in België***Parasmittina trispinosa**Plagioecia patina*

Wrattig mosdiertje

*Plagioecia sarniensis**Porella concinna**Pyripora catenularia**Reptadeonella violacea**Rhynchozoon bispinosum**Schizomavella cuspidata**Schizomavella linearis**Smittoidea reticulata***2de vondst in België***Tubulipora liliacea*

Purper mosdiertje

*Tubulipora lobifera**Turbicellepora avicularis*

Het lijkt me altijd leuk en interessant om eens stil te staan bij de mogelijke herkomst van het plastic en zijn bewoners. De buis is ongeveer 30 cm lang en heeft een diameter van ongeveer 10 cm. Hij bestaat uit zacht plastic van ongeveer 1 cm dik en laat zich goed doorsnijden. De buitenzijde is erg verweerd en vertoont geen opschriften die een idee kunnen geven van de herkomst. De bewoners zelf kunnen aanwijzingen geven over het gebied waar de buis lange tijd in het water heeft vertoeft vooraleer hier aan te spoelen. De mosdiertjes *Buffonellaria muriella* en *Palmiskenea skenei* waren nooit eerder in België aangetroffen (De Blauwe, 2009) en van *Smittoidea reticulata* was het de tweede vondst voor ons land. Zij tonen aan dat de buis een tijdlang buiten de Belgische wateren verbleven heeft. De laatste twee komen voor aan alle Britse kusten maar *Buffonellaria muriella* komt (behalve in de Middellandse Zee) enkel voor in het Kanaal. Deze herkomst van de buis lijkt heel aannemelijk want de gehele soortenlijst komt overeen met wat we vinden op onze meerdaagse excursies in Bretagne. Het feit dat organismen meereizen op voorwerpen die door mensenhanden zijn gemaakt heeft mogelijks een impact op de verspreiding van soorten. We weten bijvoorbeeld dat de Noordzee ooit droog stond gedurende de IJstijden. Dit betekent dat er toen geen enkel marien mosdiertje leefde in de Noordzee en dat alle soorten die hier nu voorkomen ooit een reis naar hier gemaakt hebben. Larven van de meeste mosdiersoorten leven maar een paar uur vrij in het water en moeten zich vrij snel vasthechten. Op deze wijze kunnen ze hun verspreidingsgebied maar traag uitbreiden. Kolonies kunnen wel over grote afstanden reizen en dan hun larven in het nieuwe gebied loslaten. Dit gebeurt vanouds op organische materialen zoals drijvende wieren. Met de komst van de mens zijn er heel wat drijvende voorwerpen bijgekomen die kunnen meehelpen aan de verspreiding van soorten. Sommige exoten maken daar dankbaar gebruik van. Bemerkt de exoot *Fenestrulina delicia* die in lijst voorkomt. Deze kolonie heeft nu pech dat de buis aanspoelde, maar onderweg had hij toch al meerdere larven losgelaten. Er zijn beslist nog veel andere voorwerpen op doortocht waar wij geen weet van hebben tot ze op het strand terecht komen. Daarom gaan wij steeds terug naar de zee.

Summary

Some remarkable beach combing results during autumn 2011 between Ostend and Blankenberge (Belgium). The author describes the find of a Ray's bream and a long list of Bryozoa on anthropogenic floating material. The species *Buffonellaria muriella* and *Palmiskenea skenei* are new to Belgium, while *Smittoidea reticulata* was a second. Note also the alien species *Fenestrulina delicia* in the list.

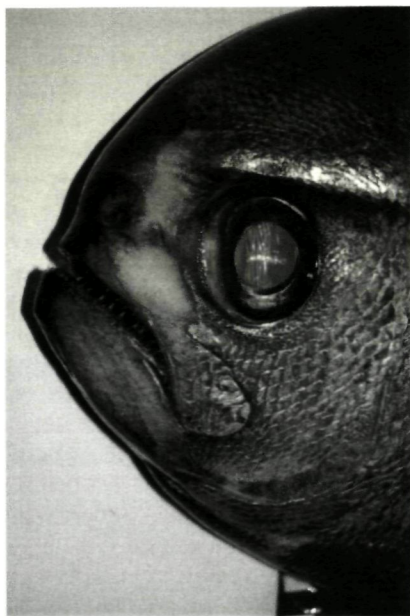

Foto 3: Kop braam *Brama brama* (Foto: Hans De Blauwe)

Literatuur

- BERNING, B. & KUKLINSKI, P., 2008. North-east Atlantic and Mediterranean species of the genus *Buffonellaria* (Bryozoa, Cheilostomata): implications for biodiversity and biogeography. *Zoological Journal of the Linnean Society* 152: 537-566.
- DE BLAUWE, H. (2009). Mosdierpjes van de Zuidelijke bocht van de Noordzee: Determinatiewerk voor België en Nederland. Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ): Oostende. ISBN 978-90-812-9003-6. 445 pp.
- RAPPÉ, G. (2010). Twee invasies van de braam *Brama brama* in de zuidelijke Noordzee *De Strandvlo* 30(3): 92-96